

A photograph of two young boys in a kitchen. The boy on the right is wearing a grey hoodie and a white apron with the name 'Joris' on it. He is smiling and looking down at something he is holding. The boy on the left is wearing a green and white striped shirt and is also smiling. The background shows kitchen equipment like a stainless steel sink and cabinets.

VERNIEUWING

beroepsgerichte programma's **vmbo**

‘De grootste kracht zijn de keuze-programma’s’

Klankbordschool KTS, onderdeel van het Teylingen College, heeft vakcolleges voor Techniek en Consumptief en een Technomavo. KTS is een school waar alles op alles wordt gezet om leerlingen programma's op maat te bieden in een levensechte leeromgeving. 'De school

is volop in bedrijf van ochtend tot avond', aldus directeur Ton de Groot. Met de vernieuwing van de beroepsgerichte programma's hoeft de school haar ambities niet bij te stellen, integendeel. 'Er komen nieuwe mogelijkheden bij die wij heel erg zien zitten.'

Het project

Vernieuwing van de beroepsgerichte programma's in het vmbo

De beroepsgerichte programma's in het vmbo worden vereenvoudigd, verduidelijkt en geactualiseerd. Deskundigen en docenten werken nauw samen aan de nieuwe programma's. Najaar 2012 zijn klankbordscholen van start gegaan. In september gaan pilotscholen aan de slag, met leerlingen. De bedoeling is dat in 2017 de eerste beroepsgerichte vmbo-examens nieuwe stijl worden afgelegd. Ook uw school krijgt op korte termijn te maken met ingrijpende veranderingen. Zorg daarom dat u op de hoogte blijft van de actuele ontwikkelingen.

Actuele informatie over de vernieuwing van de beroepsgerichte examenprogramma's vindt u op de website: www.vernieuwingvmbo.nl.

In de nieuwe structuur van kern, profiel, keuze moet een leerling altijd één heel profiel (vier profieldelen) volgen en daarin centraal examen doen. Daarnaast moet die leerling ten minste vier keuzedelen afronden. Bij de ontwikkeling wordt ervan uitgegaan dat profiel- en keuzedelen ongeveer gelijk zijn qua omvang. Dat wil zeggen: ieder ongeveer 100 uur. De school mag uiteindelijk wel zelf beslissen hoeveel tijd hij besteedt aan elk deel.

De Groot is er blij mee: 'We hebben nu verouderde, overladen programma's. Het programma elektro bijvoorbeeld, krijgt geen mens af. Wil je werken met levensechte programma's, dan heb je tijd nodig. Daarvoor komt nu ruimte. Het verplichte profielgedeelte beslaat vijftig procent. Daardoor kun je zelf keuzes maken voor de andere vijftig procent en rekening houden met wat speelt in de regio'. 'Dat geldt ook voor consumptief', zegt teamleider Consumptief Arjan Houwaart. 'Je bent nu twee jaar bezig de boeken door te werken met zaken die getoetst worden.'

Groeien

Vernieuwing betekent niet dat alles helemaal anders moet. Houwaart: 'Wij kijken in eerste instantie samen met de vakdocenten hoe we het huidige programma van Consumptief kunnen inpassen in de nieuwe regelgeving. We komen om de twee weken bij elkaar. We buigen ons dan over vragen als: wat voor impact heeft de vernieuwing op onze school, hoe zou het leerplan eruit kunnen zien etc.' De Groot: 'Dat is draagkracht creëren. Er zijn veel mensen onzeker, maar na de eerste huiver merk je dat de reacties van docenten vooral positief zijn. We hoeven ook nog niet alles meteen te weten. We gaan eerst zaken uitproberen. We groeien toe naar verandering.'

Horeca, bakkerij, recreatie

Horeca en bakkerij zijn op KTS twee aparte programma's met eigen docenten. In leerjaar drie zitten ongeveer honderd leerlingen in aparte klassen voor bakken, horeca en consumptief breed. In de nieuwe structuur is er nog één profiel Horeca, bakkerij en recreatie.

Vraag en antwoord

In deze rubriek krijgt u een greep uit de vragen die scholen stelden tijdens de informatiebijeenkomsten in Zwolle, Eindhoven en Amsterdam. Op www.vernieuwingvmbo.nl/faq vindt u meer vragen en antwoorden over de structuur van de nieuwe programma's, de vakken en leerwegen, wet- en regelgeving, toetsing en afsluiting en andere onderwerpen.

Heeft het examenprogramma betrekking op een of twee jaar?

Het examenprogramma heeft betrekking op het vmbo. In het voortgezet onderwijs omvat het vmbo leerjaar drie en vier (leerjaar een en twee heten onderbouw). Het examenprogramma wordt ontwikkeld voor leerjaar drie en vier van het voortgezet onderwijs. In het examenprogramma wordt beschreven wat leerlingen aan het eind van hun opleiding moeten kennen en kunnen. Op welk moment een school deze leerstof aanbiedt is aan de school.

Wordt er onderscheid gemaakt tussen de basisberoepsgerichte leerweg en de kaderberoepsgerichte leerweg.

Ja, er komen per profiel drie examenprogramma's: een voor de basisberoepsgerichte leerweg, een voor de kaderberoepsgerichte leerweg en een voor de gemengde leerweg. Inhoudelijk zal er onderscheid gemaakt worden tussen de basisberoepsgerichte leerweg en de kaderberoepsgerichte leerweg, meer dan nu soms het geval is.

Blijft de naamgeving van de sectoren hetzelfde?

Ja.

Wat is het sectorverplichte vak bij de profielen?

De sectorverplichte vakken blijven zoals ze zijn. Daar verandert niets aan. Leerlingen moeten ook nog steeds twee sectorverplichte vakken volgen. Profielen zijn ondergebracht in een sector en aan de sector zijn de verplichte vakken gekoppeld.

Behoren de avo-vakken ook tot het kerndeel?

Nee, de avo-vakken blijven zoals ze zijn, de vernieuwing heeft alleen betrekking op de beroepsgerichte programma's. Naast de beroepsgerichte programma's moeten leerlingen avo-vakken volgen.

Hoe garandeer je dat een leerling die buiten zijn sector keuzedelen volgt voldoende meekrijgt van de kern van die andere sector?

Elk kernprogramma bevat een algemeen deel en een sectorspecifiek deel. Het algemene deel is voor alle sectoren gelijk. Het sectorspecifieke deel komt in elk profiel- en keuzedeel terug. Door een keuzedeel te volgen volgt de leerling tegelijk het kerndeel dat daarbij hoort.

Waar past/hoort SDV (sport, dienstverlening en veiligheid)?

De afdeling SDV verdwijnt, zoals ook alle andere afdelingen verdwijnen.

Ton de Groot tussen leerlingen van het KTS

De school heeft ervoor gekozen om de vier profieldelen, die worden getoetst in het centraal examen, aan te bieden in het derde jaar. Vanaf september 2013 krijgen de leerlingen één gemeenschappelijk programma, een

soort algemeen consumptief. Dit gebeurt via een soort roulatiesysteem waarbij ze telkens een week lang een bepaald praktijkonderdeel krijgen: de ene week bakken, de andere serveren, de volgende koken etc.

Houwaart: 'Op die manier is de organisatie makkelijker - ook voor scholen met minder leerlingen - en kunnen leerlingen hun keuze langer uitstellen. Bovendien hebben we in het vierde jaar de handen vrij om in de

De inhoud van SDV kan op verschillende manieren vormgegeven worden. Vanuit Zorg & welzijn zullen er profiel- en keuzedelen worden ontwikkeld die te maken hebben met dienstverlening en sport. Vanuit Economie worden er eenheden ontwikkeld die veiligheid als onderwerp hebben.

Daarnaast komt er een nieuw intersectoraal programma, dat vooral aansluit bij de uitgangspunten van intersectoraal: brede oriëntatie en uitstel van keuze.

Een van de kenmerken van SDV (en andere intersectorale programma's) is de didactiek waarin reflectie een grote rol speelt. Didactiek is een manier van onderwijs geven (hoe). Elke school bepaalt zelf welke didactiek ze hanteert.

Wat betekenen de nieuwe beroepsgerichte programma's voor VM2 en vakmanschapsroute?

Leerlingen in een VM2-traject of vakmanschapsroute die examen doen in een beroepsgericht programma zullen vanaf 2015 examen doen in de nieuwe beroepsgerichte programma's.

Betekent de invoering van nieuwe beroepsgerichte examenprogramma's dat alle regionale afspraken vervallen?

Nee, regionale afspraken blijven bestaan tot er iets anders voor in de plaats gekomen is.

Blijven Leerwerktrajecten bestaan?

Ja, deze trajecten blijven bestaan. De leerling in een LWT-traject moet vanaf 2015 examen doen in het nieuwe beroepsgerichte programma.

Kan een school alle keuzedelen in het derde leerjaar aanbieden en het profiel in het vierde leerjaar?

Ja, dat is mogelijk. Scholen bepalen zelf hoe ze het examenprogramma omzetten in een onderwijsprogramma en wanneer ze welke onderdelen van het examenprogramma aanbieden. Voorwaarde is wel dat alle doelen uit een examenprogramma aan de orde zijn geweest en dat de leerling die beheerst.

Op basis waarvan gaan leerlingen straks een profiel of keuzedelen kiezen?

Loopbaanoriëntatie en -begeleiding gaan als een rode draad door het programma lopen. Op basis van hun LOB-traject gaan leerlingen straks een profiel en keuzedelen kiezen.

Hoe beoordeel je keuzemogelijkheden als deze allemaal anders zijn (en ook regionaal kunnen verschillen)?

Keuzedelen worden afgesloten met een schoolexamen, zoals nu ook een deel van het examenprogramma met een schoolexamen wordt afgesloten. Scholen maken dus zelf het examen bij de door hen aangeboden keuzedelen. Als het goed is, biedt een school die keuzedelen aan waaraan in de omgeving behoefte is. Afsluiting van deze keuzedelen zou in overleg met het ROC en/of het bedrijfsleven plaats kunnen vinden. Daarnaast ontstaan er mogelijk toetsbanken die examens voor keuzedelen bevatten.

Komt er flexibiliteit in het moment van afname van het CE?

Onderzocht wordt of het mogelijk is voor het beroepsgerichte programma het CE te laten plaatsvinden op het moment dat de leerling het profiel heeft afgerond. Hierover is nog geen beslissing genomen.

keuzedelen te werken aan kwalificaties voor het mbo. Misschien is het zelfs haalbaar om het verplichte profieldeel in kortere tijd aan te bieden. In januari gaan we bekijken hoe het ervoor staat. Dan weten we misschien ook of de leerlingen het centrale examen al in het derde jaar kunnen doen. Daarover zijn nog geen beslissingen genomen. We overwegen ook om in de tweede al te beginnen met een stukje beroepsopleiding. In feite krijgen heel veel vakken nu al een praktische invulling in de onderbouw. Tijdens de praktische sectororiëntatie (ps) maken leerlingen het hele jaar door telkens zes weken lang kennis met een afdeling. Daar zouden we ook een keuzeprogramma kunnen beginnen.'

Keuzeprogramma's

De Groot vindt de keuzeprogramma's de grootste kracht van de vernieuwing. 'Om het nieuwe profielprogramma heen kun je kiezen voor leuke, interessante keuzeprogramma's die aansluiten bij moderne ontwikkelingen in de regio. Daarmee vergroot je de beroepsmogelijkheden voor leerlingen en wordt je school ook serieuzer genomen. Neem Schiphol waar we dichtbij zitten. In de vliegtuig-

Informatiebijeenkomsten

In juni 2013 vinden regionale informatiebijeenkomsten plaats. Dan worden de nieuwe concept examenprogramma's gepresenteerd en krijgt u meer informatie over de nieuwe examens. Ook wordt ingegaan op de stand van zaken op dat moment. Contactpunten in de scholen krijgen rechtstreeks via de mail bericht wanneer en waar deze informatiebijeenkomsten zijn. Heeft uw school nog geen Contactpunt? Meldt u dan aan via www.vernieuwingmbo.nl/aanmelden-contactpunt.

industrie wordt veel gewerkt met kunststof. Wij gaan een keuzeprogramma Kunststof ontwikkelen waar Schiphol graag aan wil meewerken. Samen met de LIS, Leidse Instrumentenmakers School, willen we het keuzeprogramma Megatronica ontwikkelen. Fijnmechanica bestond helemaal niet in de oude situatie. Nu krijgen we de ruimte daar iets mee te doen. We hebben in de buurt ook een scheepswerf die werkt met aluminium. Daarmee gaan we ook aan de gang.' Het feit dat de school aan de kust ligt biedt andere mogelijkheden. Houwaart: 'Recreatie zat bij ons al een beetje in het programma. Leerlingen lopen stage bij Avifauna en Duinrell. Nu we de ruimte krijgen met de keuzeprogramma's, kunnen we daar veel meer uit halen. We denken bijvoorbeeld ook aan een keuzeprogramma Life cooking zoals bij V&D en de stationsrestaurants.'

Verbreden of verdiepen

KTS is een vrij grote school met 660 leerlingen. De schoolleiding realiseert zich dat de leerlingenaantallen medebepalend zijn voor de mogelijkheden en het aanbod van keuzeprogramma's. Toch kunnen ook kleinere scholen profiteren van de ruimte die de vernieuwing biedt.

Houwaart: 'Stel dat je twintig leerlingen hebt, dan kun je ervoor kiezen om op zo hoog mogelijk niveau te koken. Dan mik je als school dus niet op het grote, grijze gebied, maar op de betere horeca. Onze docenten stellen we ook steeds die vraag: wat is verbredend, wat is verdiepend?'

Mbo

Alles bij het oude laten en alleen kijken hoe het bestaande programma kan worden ingepast in de nieuwe profielen 'zou dom zijn'. 'Er zijn zoveel kansen die je dan laat liggen', aldus de Groot. 'Behalve met het bedrijfsleven kun je ook nauwer samenwerken met het mbo. Wij beginnen hier aan mbo-niveau 2. We noemen dat 'beroepstaken' net zoals

in het mbo. Zo voorkom je dat programmaonderdelen dubbel worden gedaan en we scheppen ruimte voor die leerlingen om in het mbo niveau 3 te halen. Door de maximale verblijfsduur in het mbo zou die route anders voor bbl-leerlingen belemmerd worden. De bbl-route is een kwetsbare route, de leerling is vier dagen uit zicht. Als wij het begin al hebben gedaan, dan is dat motiverend voor de leerling om door te gaan.'

Ondersteuning

Vernieuwen en veranderen zit het KTS 'in de genen', zoals De Groot het zelf formuleert. Op procesondersteuning zit de school niet te wachten, maar de school wil wel graag praktische ondersteuning bij de ontwikkeling van leermiddelen. 'Eigenlijk zou er een grote database moeten zijn waar we uit kunnen putten. En voor sommige docenten is ook bijscholing nodig, zodat ze breder inzetbaar zijn. Voor hen zal het vooral leuker worden. Ze gaan meer samenwerken met collega's.'

Colofon

Dit katern wordt geschreven onder verantwoordelijkheid van de Stichting Platforms VMBO en komt tot stand in samenwerking met Van 12 tot 18, vakblad voor het voortgezet onderwijs.

Tekst: Jacqueline Kerkhoffs (projectleiding), Mariëlle van de Ven, studio V&V
www.onderwijscommunicatie.nu
Eindredactie: Mariëlle van de Ven, Renske Valk (Van 12 tot 18)
Beeld: Dimmy Olijerhoek